

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 19/2009 vp

Hallituksen esitys laeiksi palvelujen tarjoamisesta, rajat ylittävstä kieltomenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja Kuluttajavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 20 päivänä lokakuuta 2009 lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi palvelujen tarjoamisesta, rajat ylittävstä kieltomenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja Kuluttajavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 216/2009 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Antti Riivari, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitussihteeri Hanna Kiiskinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Johanna Karlström, Suomen Kuntaliitto
- eurooppalaisen terveystalouden asiantuntija Mervi Kattelus
- elinkeinopoliittinen asiantuntija Aino Närkki, Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Valvira, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
- Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Ehdotetulla palvelulailla pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston niin kutsuttu palveludirektiivi, jota sovelletaan vastikkeellisiin palveluihin. Direktiivin ja ehdotetun lain tarkoituksena on edistää palvelujen tarjoamisen vapautta Euroopan talousalueella. Ehdotetun sääntelyn perusteella kuluttajat voivat saada nykyistä enemmän tietoa palvelujen tarjoajista ja

suomalaiset yritykset voivat entistä helpommin tarjota palveluja muissa Euroopan talousalueen maissa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta puoltaa oman toimialansa osalta lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Ehdotettu laki palvelujen tarjoamisesta on yleislaki, jonka säännöksiä ei 3 §:n mukaan sovelleta siltä osin kuin asiasta on säädetty muussa laissa. Erityislaeissa voi siten olla yleislaista poikkeavia säännöksiä, jotka tulevat ensisijaisina sovellettaviksi palvelulain säännösten ase-

mesta. Kuten perusteluissa todetaan, on muussa lainsäädännössä kuitenkin otettava huomioon muun muassa Euroopan yhteisön säännöksistä johtuvat velvoitteet.

Valiokunta toteaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontaviranomaisten voimavaroissa on otettava huomioon palveludirektiivin ja palvelujen tarjoamisesta annettavan lain edellyttämät tehtävät. Tämä on tärkeää erityisesti sen vuoksi, että ehdotettu palvelulaki sisältää mahdollisuuden luvanvaraisten palvelujen tarjoamiseen tilapäisesti tilanteessa, jossa toimivaltainen viranomainen ei käsittele lupahakemusta arvioimassaan käsittelyajassa tai asettamassaan lisäajassa.

Soveltamisala

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista merkittävä osa on rajattu direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotettu terveystalousta ja apteekkipalveluja koskeva raja on valiokunnan käsityksen mukaan kansallinen terveydenhuollon lainsäädäntö huomioon ottaen kattava. Lakia ei sovelleta säännellyissä terveydenhuollon ammateissa toimivien henkilöiden tai yksityisten terveydenhuollon toimintayksiköiden potilaille tarjoamiin palveluihin. Myöskään valtion ja kuntien järjestämiin terveydenhuollon palveluihin ei ehdotettua palvelulakia sovelleta. Sen sijaan esimerkiksi vaihtoehtohoidot, joiden tarjoamisesta ei ole säädetty terveydenhuollon ammattihenkilölaissa, kuuluvat lain soveltamisalaan. Lakiehdotuksen 2 §:n 5 kohdassa on valiokunnan käsityksen mukaan aiheellista selvyyden vuoksi mainita myös kuntayhtymän järjestämät palvelut yhdenmukaisesti 9 kohdan kanssa.

Sosiaalipalveluista lain soveltamisalan ulkopuolelle ehdotetaan jätettävän lasten ja nuorten huollon, lasten päivähoidon, vammaisten, kehitysvammaisten, vanhusten ja päihdehuollon ja muut vastaavat sosiaalihuollon palvelut sekä sosiaalinen asuminen silloin kun palvelun järjestäjänä on kunta, kuntayhtymä tai valtio. Lain soveltamisalaan kuuluvat yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa tarkoitetut sosiaalipalvelut, esimerkiksi yritysten ja yhteisöjen tuottamat lasten päivähoitopalvelut ja van-

husten palvelut. Valiokunnan käsityksen mukaan palvelulakia on jo asiakkaiden tiedonsaantimahdollisuuksien vuoksi aiheellista soveltaa yksityisiin sosiaalihuollon palveluihin siltä osin kuin esimerkiksi yksityisen sosiaalihuollon valvonnasta annetussa laissa ei ole toisin säädetty.

Esityksen perusteluissa on viitattu kunnan mahdollisuuteen järjestää palveluja myös ostopalveluina ja palveluseteleiden avulla. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain mukaan kunta hyväksyy palvelujen tuottajat, joiden palvelujen maksamiseen asiakas voi käyttää palveluseteliä. Palvelulain perustelujen mukaan lain soveltamisalaan kuuluvat sellaiset yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa tarkoitetut yksityiset palvelujen tuottajat, jotka eivät ole kunnan, kuntayhtymän tai valtion järjestämän sosiaalihuollon palvelutoiminnan piirissä. Perusteluja on mahdollista tulkita niin, että palvelulain soveltamisalaan kuuluvat vain sellaiset yksityisen sosiaalihuollon toimijat, jotka tarjoavat palveluja yksinomaan palvelun kokonaan itse maksaville asiakkaille. Valiokunta katsoo, että palvelujen tarjoajaan on syytä soveltaa palvelulakia riippumatta siitä, onko tämä merkitty kunnan hyväksymien palvelujen tuottajien luetteloon tai käyttäkö osa asiakkaista palvelun maksamiseen palveluseteliä. Palvelujen tarjoajan kannalta palvelulain soveltaminen merkitsee lähinnä laissa säädettyjen tiedonantovelvollisuuksien noudattamista.

Palveludirektiivillä ja palvelulailla ei ole tarkoitus puuttua hyväksyttyihin kansallisiin monopoleihin. Valiokunta toteaa, että direktiivi ja ehdotettu palvelulaki eivät koske alkoholiyhtiön yksinoikeudeksi säädettyä alkoholijuomien vähittäismyyntiä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esimerkiksi alkoholilainsäädännön ja yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain lupa- ja ilmoitusmenettelyjen muutostarpeita palveludirektiivin täytäntöönpanon vuoksi selvittää parhaillaan. Valiokunta korostaa, että sääntelyn muutostarvetta arvioitaessa on otettava erityisesti huomioon kansanterveyden ja palvelujen käyttäjien suojeleminen.

Palvelulaissa ei erikseen mainita vastikkeettomien yleishyödyllisten palvelujen jättämisestä lain soveltamisalan ulkopuolelle. Valiokunta toistaa aiemmin eri yhteyksissä esittämänsä näkemyksen siitä, että yleishyödyllisten palvelujen käsite tulee määritellä kansallisesti ja pitää asian valmistelua tärkeänä ja kiireellisenä.

Muuta

Palvelulain 17 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi vakavan vahingon mahdollisuutta koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta Kuluttajavirastolle. Valiokunta toteaa, että tällaiset tilanteet voivat

edellyttää salassa pidettäviksi säädettyjen tietojen siirtämistä toimivaltaisen viranomaisen ja Kuluttajaviraston välillä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että palvelulaissa on syytä säätää tästä mahdollisuudesta.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
jäsen. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Hannakaisa Heikkinen /kesk
Arja Karhuvaara /kok
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd

Jukka Mäkelä /kok
Markku Pakkanen /kesk
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /kesk
Satu Taiveaho /sd
Erkki Virtanen /vas
vjäs. Ilkka Kantola /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.